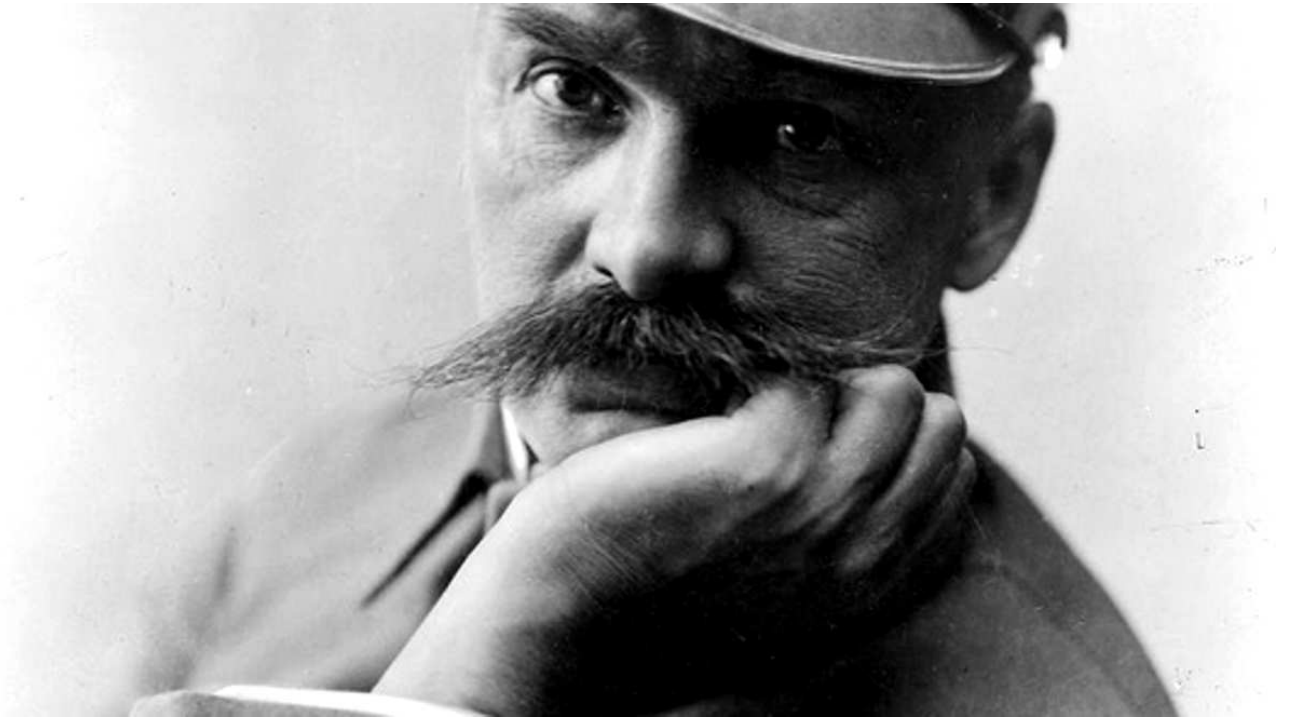

Józef Piłsudski (1867-1935)

Józef Piłsudski. Źródło: CAW

Urodził się 5 grudnia 1867 r. w Zułowie w pow. święciańskim.

W 1877 r. został uczniem I Gimnazjum Rządowego w Wilnie, uzyskując w nim w 1885 r. maturę. Od 1882 r. był członkiem tajnego kółka uczniowskiego „Spójnia”.

W 1885 r. podjął studia medyczne na Uniwersytecie w Charkowie. W tym czasie należał do studenckiego kółka samokształceniowego będącego pod wpływem „Narodnej Woli”.

W marcu 1886 r. za udział w studenckich demonstracjach został ukarany kilkudniowym aresztem. Latem tego roku po zakończeniu sesji egzaminacyjnej powrócił do Wilna z zamiarem przeniesienia się na Uniwersytet w Dorpacie.

Przebywając w Wilnie związał się z konspiracyjną grupą, która współdziałała z frakcją terrorystyczną „Narodnej Woli”. Nie mając świadomości, iż planuje ona zamach na cara Aleksandra III, został zamieszany w jego przygotowanie.

Aresztowany 22 marca 1887 r., przewieziony został do twierdzy pietropawłowskiej w Petersburgu.

20 kwietnia w trybie administracyjnym skazano go na 5 lat zesłania do wschodniej Syberii. Na miejsce zesłania wyruszył pod koniec maja i na początku października dotarł do Irkucka. Tam, 1 i 2 listopada doszło do buntu więźniów, podczas którego został ciężko pobity przez

strażników. Oskarżony o stawianie oporu więziennej służbie skazany został na pół roku więzienia w ramach pięcioletniego zesłania.

Od 23 grudnia 1887 r. do lipca 1890 r. przebywał na zesłaniu w Kireńsku, gdzie odbył też wspomnianą karę więzienia. W sierpniu 1890 r. został przeniesiony do wsi Tunka, położonej ok. 200 km na pld.-zach. od Irkucka. Po zakończeniu kary powrócił 1 lipca 1892 r. do Wilna.

W 1893 r. wstąpił do Sekcji Litewskiej PPS, szybko stając się jednym z jej liderów. W lutym 1894 r. wszedł w skład Centralnego Komitetu Robotniczego PPS. W tym samym roku rozpoczął wydawanie nielegalnego pisma „Robotnik”, będącego organem PPS, w którym pełnił również funkcję redaktora. Początkowo drukowano je w Lipniskach, a od 1895 r. w Wilnie.

W grudniu 1894 r. wziął udział w zjeździe Związku Zagranicznych Socjalistów Polskich, który odbywał się w Genewie.

W 1896 r. przebywał w Londynie, uczestnicząc m.in. w Kongresie II Międzynarodówki.

Jesienią 1899 r. przeniósł się wraz z drukarnią „Robotnika” do Łodzi, gdzie 22 lutego 1900 r. został aresztowany.

17 kwietnia 1900 r., po wstępnym śledztwie, przewieziony został do warszawskiej Cytadeli i osadzony w X Pawilonie. Symulując obłąd, uzyskał w grudniu przeniesienie do petersburskiego Szpitala Mikołaja Cudotwórcy, skąd 15 maja 1901 r. zbiegł i przedostał się do Galicji.

Od 1902 r. do 1905 r. ponownie był członkiem CKR.

Po wybuchu wojny rosyjsko-japońskiej, reprezentując PPS, wyjechał wraz z Tytusem Filipowiczem do Tokio, gdzie w lipcu 1904 r. prowadził rozmowy z przedstawicielami japońskiego Sztabu Generalnego. W ich rezultacie Japończycy zobowiązali się do wspomagania PPS w nabywaniu broni. Odrzucili jednak złożone im propozycje, ażeby w zamian za informacje wywiadowcze pomogli utworzyć polski legion walczący po stronie japońskiej z Rosją oraz podjęli na arenie międzynarodowej działania na rzecz sprawy polskiej.

Po wybuchu rewolucji w Rosji w 1905 r. powstańcze koncepcje grupy, której przewodził, tzw. starych, spotykały się ze zdecydowaną krytyką części działaczy PPS, tzw. młodych, będących zwolennikami prowadzenia walki z caratem w ramach ogólnorosyjskiej rewolucji.

W październiku 1905 r. został szefem Wydziału Spiskowo-Bojowego, kierującego Organizacją Bojową PPS.

W listopadzie 1906 r. na IX Zjeździe PPS w Wiedniu doszło do rozłamu w partii. W jego wyniku wraz ze swoimi zwolennikami utworzył PPS-Frakcję Rewolucyjną. Nie wszedł początkowo do jej władz, koncentrując się na działalności OB.

26 września 1908 r. dowodził akcją bojową na wagon pocztowy w Bezdanach pod Wilnem, podczas której zdobyto ponad 200 tys. rubli.

W sierpniu 1909 r. na II Zjeździe PPS – Frakcji Rewolucyjnej wszedł w skład CKR, pozostając jego członkiem do wybuchu I wojny światowej.

Był współtwórcą powołanego w 1910 r. przez ZWC Związku Strzeleckiego we Lwowie i Towarzystwa „Strzelec” w Krakowie. Od czerwca 1912 r. sprawował nad nimi dowództwo jako Komendant Główny ZWC. W tym samym roku doprowadził do utworzenia Polskiego Skarbu Wojskowego.

1 grudnia 1912 r. Komisja Skonfederowanych Stronnictw Niepodległościowych wybrała go na stanowisko komendanta głównego polskich sił wojskowych.

Po wybuchu I wojny światowej podległa mu I Kompania Kadrowa przekroczyła 6 sierpnia 1914 r. granicę zaboru rosyjskiego z zamiarem wywołania w Królestwie Polskim narodowego powstania.

Wobec załamania się tej koncepcji, 16 sierpnia przystąpił do powstałego cztery dni wcześniej Naczelnego Komitetu Narodowego i z podległych sobie oddziałów utworzył 1 pułk piechoty Legionów Polskich.

W sierpniu 1914 r. z jego inicjatywy rozpoczęto tworzenie w Królestwie Polskim tajnej organizacji zbrojnej w oparciu o członków Związku Walki Czynnej i Polskich Drużyn Strzeleckich. W październiku 1914 r. przyjęła ona nazwę Polskiej Organizacji Wojskowej.

We wrześniu 1914 r. na ziemiach Królestwa Polskiego, zajętych przez wojska niemieckie, powołał Polską Organizację Narodową (PON), która nie podlegała Naczelnemu Komitetowi Narodowemu.

W tym samym miesiącu na czele 1 pułku piechoty opuścił Kielce i został skierowany do obrony odcinka Wisły pomiędzy Bolesławiem a ujściem Dunajca. Walczył w rejonie Nowego Korczyna i Opatowca. W trakcie ofensywy na Dęblin został ranny w bitwie pod Laskami (23 X).

15 listopada 1914 r. mianowany został przez dowództwo austriackie brygadierem. W grudniu 1914 r. po przekształceniu 1 pułku w I Brygadę objął nad nią dowództwo. Na jej czele osłaniał linię kolejową Sucha-Mszana Dolna.

Od marca 1915 r. do ofensywy majowej pozostawał nad Nidą. Następnie walczył w bitwach pod Konarami i Ożarowem, docierając 3 sierpnia do Lublina. Latem tego roku toczył ciężkie boje pod Kostiuchówką.

26 września 1916 r. dowództwo austriackie przyjęło jego prośbę o dymisję ze stanowiska dowódcy I Brygady.

15 stycznia 1917 r. został referentem Komisji Wojskowej i członkiem Wydziału Wykonawczego Tymczasowej Rady Stanu. 2 lipca 1917 r. podał się do dymisji.

Po kryzysie przysięgowym w Legionach 22 lipca 1917 r. został aresztowany. Od końca sierpnia 1917 r. więziony był w twierdzy magdeburskiej.

Po uwolnieniu 10 listopada 1918 r. wrócił do Warszawy. Następnego dnia Rada Regencyjna przekazała mu władzę wojskową i naczelne dowództwo nad siłami zbrojnymi.

14 listopada 1918 r. przejął od Rady Regencyjnej również władzę cywilną.

22 listopada 1918 r. objął urząd Tymczasowego Naczelnika Państwa, zachowując naczelne dowództwo Wojska Polskiego.

W czasie wojny polsko-sowieckiej osobiście kierował wyprawą wileńską (IV 1919), wyprawą kijowską (IV-V 1920), Bitwą Warszawską (VIII 1920) oraz Bitwą nad Niemnem (IX 1920). 19 marca 1920 r. mianowany został Marszałkiem Polski.

Po wyborach prezydenckich 14 grudnia 1922 r. złożył władzę Naczelnika Państwa na ręce prezydenta Gabriela Narutowicza.

Od 17 grudnia 1922 r. pełnił funkcję szefa Sztabu Generalnego. W związku z powołaniem gabinetu Wincentego Witosa 9 czerwca 1923 r. złożył dymisję.

2 lipca 1923 r. zrezygnował również z przewodniczenia Ścisłej Radzie Wojennej. Wycofał się z oficjalnego życia politycznego i zamieszkał w Sulejówku.

12-14 maja 1926 r. dokonał zbrojnego zamachu stanu, w wyniku którego przejął władzę w państwie. 15 maja został ministrem spraw wojskowych, pełniąc tę funkcję do śmierci.

31 maja 1926 r. Zgromadzenie Narodowe wybrało go na urząd Prezydenta RP. Stanowiska jednak nie przyjął.

Od 28 sierpnia 1926 r. był Generalnym Inspektorem Sił Zbrojnych i potencjalnym Naczelnym Wodzem w wypadku wojny.

Dwukrotnie, od 2 października 1926 r. do 27 czerwca 1928 r. i od 25 sierpnia do 4 grudnia 1930 r., sprawował urząd premiera.

Zmarł 12 maja 1935 r. w Belwederze.

Pochowany został na Wawelu w krypcie św. Leonarda, a jego serce złożone zostało w grobie matki na wileńskiej Rossie.

W 1937 r. na polecenie metropolity krakowskiego arcybiskupa Adama Sapiehy trumna z jego szczątkami została przeniesiona do krypty pod wieżą Srebrnych Dzwonów.

Józef Piłsudski odznaczony był m.in.: Orderem Orła Białego, Virtuti Militari kl. I, II i V, Polonia Restituta kl. I, Krzyżem Niepodległości z mieczami i czterokrotnie Krzyżem Walecznych.

POLSKA

BÓG HONOR OJCZYZNA

NIEPODLEGŁA

Józef Piłsudski

*„Z podniesionego dumnie czoła
Hartu i woli siła droga,
Ma lwią odwagę, wzrok sokoła,
Czujną przezorność węża ma.
Pod jego Polsce iść przewodem,
Przeszkody do wolności zmóc,
On wzrósł o głowę nad Narodem,
Oto Naczelnik nasz i Wódz!”*

Antoni Orłowski

